

Usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno vključevanje
otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v vzgojo in izobraževanje

**Uvajanje koncepta učne težave v osnovni šoli s pomočjo
inkluzivnih timov**

Oblikovanje celostnega profila učnih težav - SNAP

Mag. Suzana Pulec Lah

S

N

A

P

2. različica

PROFIL OCENE POSEBNIH POTREB

5 – 14 let

**Računalniško podprt diagnostični
preizkus z izdelavo profila**

Charles Weedon in Gavin Reid

Center za psihodiagnostična sredstva, 2009

SNAP – Special Needs Assessment Profile

PROFIL OCENE POSEBNIH POTREB

Pripomoček za sistematičen in izčrpen pregled znakov
specifičnih učnih težav otroka

Prevod skladen z izvirnikom –

POSEBNE POTREBE po slovenski zakonodaji vključujejo več področij kot jih zajema SNAP!

Kaj je SNAP?

- **NI diagnostični test** v psihometričnem smislu
- **Pripomoček za zbiranje informacij**, ki so pomembne za **ugotavljanje morebitnih težav pri določeni spretnosti**

**OTROK NE MOREMO NATANČNO
RAZVRŠČATI ali MED NJIMI
NATANČNO RAZLIKOVATI**

Neke vrste **TRIAŽA** za nadaljnje preučevanje in poglobljeno raziskovanje posameznikovih SUT

KDO ga lahko UPORABLJA?

- **Specialni in rehabilitacijski pedagog**
- Logoped
- Psiholog
- (Pedagog)

Potrebno:

- imeti potrebno **strokovno znanje** in **izkušnje** pri delu z otroki
- poznati in uporabljati **etična načela** in smernice o uporabi testov
<http://www.intestcom.org/guidelines>

Prednost:

- dojemljivost za subtilne vedenjske znake čustvenih težav in slabe motivacije ter poznavanje strategij za spoprijemanje s težavami

Z nakupom:

- dobimo dovoljenje za dveletno uporabo:
 - lahko **kopiramo naloge** iz priročnika
 - **vnašamo nove učence v računalniški program**
 - vprašalnike moramo dokupovati

Namestitev zgolj na **enem računalniku**,
uporabnikov je lahko **več!**

Prepoznavanje SUT

- Prekrivanje značilnih posebnosti
- Hkratno pojavljanje več težav
- Razumevanje oznak – “diagnoz”
- Različni strokovni vidiki

SNAP

KAJ SNAP OMOGOČA?

- Zbiranje in urejanje informacij o znakih različnih SUT in z njimi povezanimi dejavniki (sistematičen in obsežen pregled)
- Timsko obravnavo
- Načrtovanje individualizirane obravnave
- Svetovanje šolam in staršem
- Nadaljnje samoizobraževanje

KAJ OBSEGA?

- Priročnik
- Zgoščenko (CD-ROM)
- Tri vprašalnike:
 - **Družinski podatki** (vprašalnik za starše)
 - **Vprašalnik za oceno učenca** (vprašalnik za učitelje in druge strokovne delavce)
 - **Kakšen sem?** (vprašalnik za učence)

140 vprašanj v 16 skupinah

1. Branje (13)
2. Zapisovanje (4)
3. Pisava in izgled izdelka (5)
4. Delo s številkami/računanje (11)
5. Govorjenje in poslušanje (16)
6. Govor in izgovorjava (4)
7. Mišljenje in organizacija (4)
8. Socialne in medosebne veščine (11)
9. Čustvovanje in osebnost (8)
10. Vedenje (4)
11. Pozornost in hiperaktivnost (11)
12. Spomin (6)
13. Telesne in gibalne veščine (8)
14. Hitrost dela (5)
15. Vidna in zaznavna sposobnost (8)
16. Družinski podatki (22)

Izpolnjevanje vprašalnikov

- V vprašalnike ali “na zaslon”

Večina na **5 stopenjski lestvici** z opisi na sredini in obeh koncih, npr:

E16 IMPULZIVNO ODGOVARJANJE:

Ali otrok odgovori preden so vprašanja dokončana?

zelo pogosto

občasno

ni videti

Izpolnjevanje vprašalnikov – nad.

- Če ni izrazitih težav na določenem področju, lahko preskočimo sklop vprašanj
- Ni potrebno, da je SNAP izpolnjen v celoti
- Lahko izpolnjujemo v daljšem časovnem obdobju
- Če se odgovori iz različnih virov razlikujejo, bomo morali presoditi, katerega upoštevati (tudi razlike mnogo povedo)

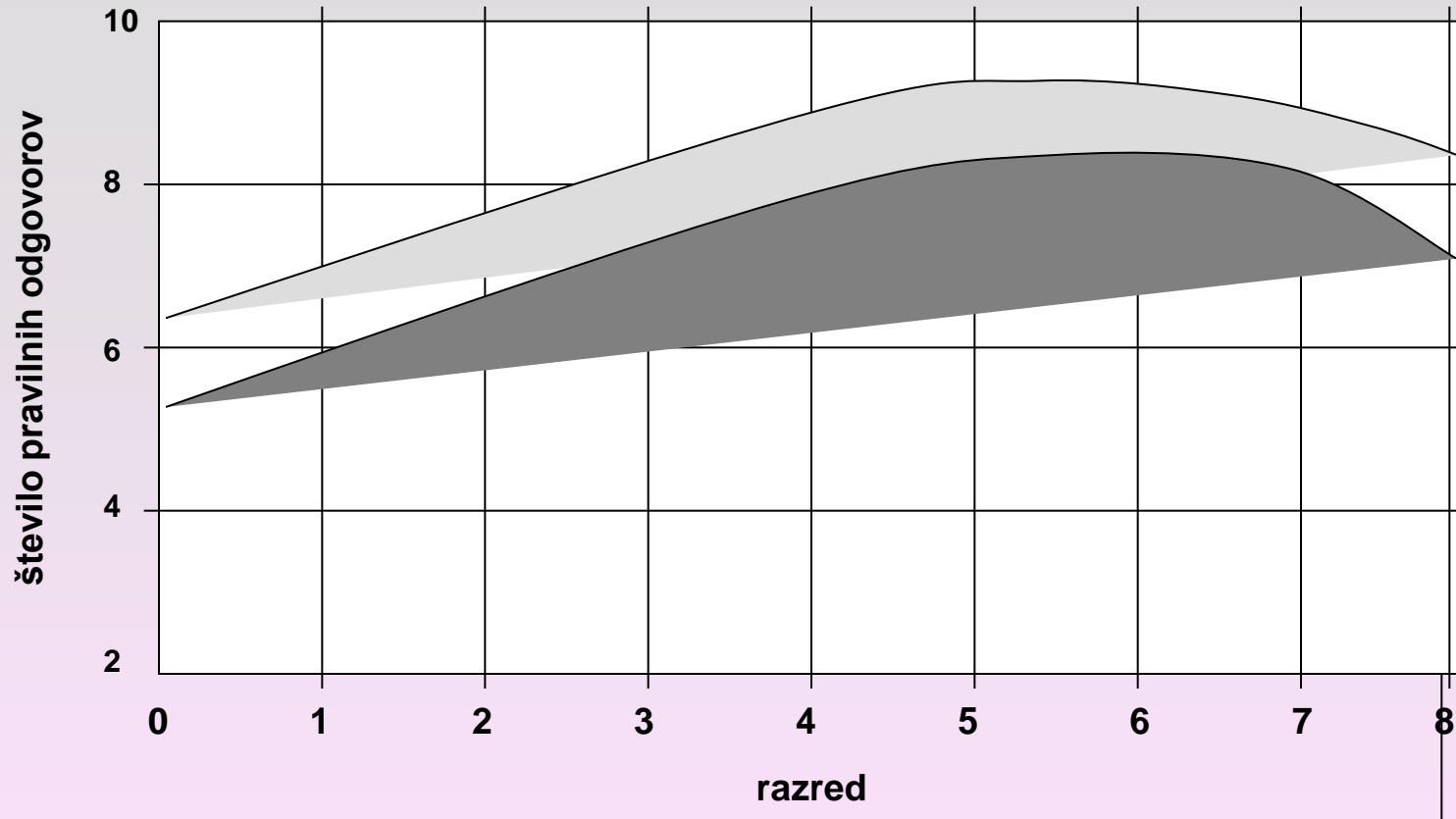
•Vprašalnik Kakšen sem?

Izpolni otrok sam, lahko ob pomoči odraslega, lahko odrasli za otroka

Diagnostični preizkusi SNAP

- 15 preizkusov (v priročniku kot gradivo za fotokopiranje)
- Se nanašajo na določena vprašanja v vprašalnikih
- Kratki in enostavni – niso obvezni
- **Pridobljene pilotske norme:** prikazane v grafih –
 - Nad 50% pravilno rešene naloge: ni težav
 - Med 25 in 50%: zmerne težave
 - Pod 25%: pomembne težave

9. Vidni spomin (L2)

Legenda:

razred: 0=predšolska vzgoja, 1= prvi razred, 2= drugi razred, ...

Območje na diagramu:

pod 25%

med 25 in 50%

nad 50%

Odgovor na vprašanje:

zelo slabo

pod povprečjem

povprečno
ali bolje

Diagnostični preizkusi SNAP:

1. Časovno omejeno branje
2. Fonološko zavedanje
3. Branje ne-besed
4. Časovno omejeno zapisovanje po nareku (ortografski preizkus)
5. Prerisovanje likov
6. Časovno omejeno prepisovanje besedila
7. Priklic besed, besedna tekočnost
8. Pomnjenje besed nazaj
9. Vidni spomin
10. Naravna zaporedja in štetje nazaj
11. Ravnotežje
12. Združevanje leve in desne strani
13. Poimenovanje slik
14. Vidno razločevanje
15. Prilagajanje oči razdalji in vidno sledenje

KAJ NAM SNAP PODA?

- Po vnosu odgovorov v računalnik – **analiza osnovne matrike odgovorov**
- Prikaz **relativne pomembnosti težav in stanj**
- Izdelava **profila** otrokovih težav oz. razvitosti (lahko natisnemo)

Področja profila

1. Težave z delovnim spominom
2. Težave s hitrostjo obdelave
3. Težave s slušno obdelavo informacije
4. Neverbalne SUT
5. Težave s pismenostjo oz. disleksija
6. Težave z vidno obdelavo
7. Fonološke težave
8. Diskalkulija
9. Disgrafija
10. Razvojne motnje koordinacije oz. dispraksija
11. Specifične govorno-jezik. motnje in komunikacijske težave
12. Hiperleksija
13. Motnja pomanjkljive pozornosti (ADD)
14. Hiperaktivnost
15. Težave s socialnim zavedanjem in komuniciranjem
16. Pomanjkanje nujnih maščobnih kislin
17. Šolska samopodoba (samospoštovanje)
18. Socialna samopodoba (samospoštovanje)

		težave z delovnim spominom
		težave s hitrostjo obdelave
		težave s slušno obdelavo informacij
		neverbalne specifične učne težave
		težave s pismenostjo / disleksije
		težave z vidno obdelavo
		fonološke težave
		diskalkulija
		disgrafija
		razvojne motnje koordinacije / dispraksije
		specifične govorno-jezikovne in komunikacijske težave
		hiperleksija
		motnja pomanjkljive pozornosti
		hiperaktivnost
		težave s socialnim zavedanjem in komuniciranjem
		pomanjkanje nujnih maščobnih kislin
		nizka šolska samopodoba (samospoštovanje)
		nizka socialna samopodoba (samospoštovanje)

Kaj SNAP poda? – nad.

- **Profil**, ki ga moramo **sami interpretirati**:
 - kako obsežne so različne težave, ki hkrati vplivajo na učenca
 - katere težave so najbolj izrazite
 - ugotoviti, kaj in koliko prispevajo druge težave

Pomembno naše strokovno znanje in presoja!

- S klikom na ustrezní stolpec dobimo osebni **informacijski list** (lahko natisnemo): informacije in nasveti o šolski in domači pomoči
 - zbirka idej, ki jo je moč prirejati in prilagajati (Wordova datoteka)

Težave z delovnim spominom

Solska pomoč za otroke: Janez Novak

Kaj so težave z delovnim spominom?

Delovni spomin vključuje ohranjanje informacij v kratkoročnem skladišču (na primer zapomnjenje telefonske številke, dokler je ne vtipkate oz. zavrtite) in včasih ohranjanje v spominu in hkratno obdelovanje (na primer računanje na pamet ali zapisovanje telefonskega sporočila, medtem ko se pogovarjamo po telefonu).

Težave z delovnim spominom otežujejo ohranjanje informacij v "začasnem skladišču" ali delo z njimi - na primer težave pri zapomnjenju in sledenju navodilom, pozabljanje tega, kar je bilo ravnokar povedano, postavljanje stvari v napačnem vrstnem redu ali potreba po zapisovanju vsega, da bi se izognili pozabljanju.

Nasveti za delo v razredu

Zavedanje naloge in organizacija

Janez ne bi smel dvomiti glede naloge same in tudi pričakovanja morajo biti realna. Za nekatere otroke bo na primer pretežko napisati spis o njihovih "aktivnostih ob koncu tedna", vendar pa bodo lahko naštel štiri aktivnosti, s katerimi so se ukvarjali ob koncu tedna. Na podlagi tega lahko napišejo besedilo o svojem koncu tedna. Otroku mora biti jasno vse, kar se tiče naloge, in tudi pričakovanja v zvezi z nalogo.

Vse naloge in navodila razdelite na majhne korake - otrok bo morda v mislih težko ohranjal celoto.

Struktura in načrtovanje: uporabljajte naslove in podnaslove za strukturo pri ustnih in tudi pisnih odgovorih.

Razumevanje in sledenje zaporedju navodil je lahko precej težko - dajajte eno navodilo naenkrat in informacije po potrebi ponovite.

"Večopravilne" ali sestavljene naloge so za otroke težke - še posebno istočasno poslušanje in pisanje; omogočite prilagoditve, ki so opisane v nadaljevanju.

Potreben čas

Prepisovanje: celo aktivnosti, kot je prepisovanje, lahko zahtevajo dodaten čas, ker obremenijo kratkoročni in delovni spomin, ker lahko transfer informacij poteka v več korakih.

Za miselne operacije omogočite dovolj časa - posebno za takšne, kot je računanje na pamet, kjer je delovni spomin močno obremenjen, - in spodbujajte uporabo dodatnega lista kot pomoč

Otroci s težavami z delovnim spominom pogosto potrebujejo preveč časa za učno procesiranje časovno zahtevnejše. Tak otrok bo za nekateri drugi otroci.

Pohvala in motivacija

Otroci s težavami z delovnim in kratkoročnim spominom za doseganje rezultatov porabijo več truda kot drugi otroci. Tak otrok bo za doseganje rezultatov delal in bo zato zelo utrujen.

Naj Janez ve, da poznate njegove težave in da z njim sočustvujete in pričakovanja.

Posebno radodarni bodite s pohvalo in previdni s kritiko. Pohvala otroku bo imel občutek, da je pristna in zaslužena. Pomembno je, da pohvalo ne le da dobi pohvalo. V vedenjskem sistemu nagrajevanja uporabljajte nalepke ali točke, učenec zlahka vidi, zakaj je bil pohvaljen. Tudi pohvale so smiselne in primerne.

Dnevnik domačih nalog

Koristno je, če se dogovorite glede oblike osebnega dnevnika o domačih nalogah. Lahko otrok v svojem dnevniku hitro najde informacije.

Elektronski osebni organizator (dlančnik) lahko shrani zelo veliko informacij in jih sinhroniziramo s prenosnim in stacionarnim računalnikom. Otroci s težavami s spominom lahko zelo koristni.

Šolske težave

Prepričajte se, da so vsi otrokovi učitelji obveščeni o njegovih težavah in posledice.

Razmislite o predlogu komisiji za usmerjanje glede uporabe listov za preverjanjih in ocenjevanjih znanja in jih, če je mogoče, dovoliti.

Strategije, ki temeljijo na učnem stilu

Razredno okolje

- Učenci z neverbalnimi specifičnimi učnimi težavami se bodo bolje učili v okolju, ki vključuje tako zaprto, formalno okolje, kot tudi bolj sproščeno okolje. Zato je bolj priporočljivo občasno spreminjanje učnega okolja. Tiho okolje bo večinoma pripomoglo k boljši koncentraciji in moteče dejavnike.
- Janez bo morda raje delal v tihem okolju, vendar mu to okolje ni nujno pomembno, da se navadi delati tudi z nekaj hrupa v okolju.

Socialni stil